

1) централізоване та локальне правове регулювання охорони праці є самостійними та самодостатніми видами правового регулювання охорони праці, що не виключають і не замінюють одне одного.

Не є виправданим трактування локального правового регулювання у трудовому праві лише як способу конкретизації загальних і галузевих норм, прийнятих у централізованому порядку.

Підтримуємо позиції науковців, що розглядають локальну нормотворчість у трудовому праві, як такий же напрям встановлення умов праці, що і централізовані правові приписи, та визнають за локальними нормами права самостійне регулятивне значення [4, 48]. Джерелом локальної нормотворчості є не стільки державний дозвіл, її санкціонування, скільки природа організації як структури громадянського суспільства, як соціально-економічної одиниці, що володіє автономією, необхідним елементом організаційної єдності якої є господарська (хазяйська) влада [8, 151].

Фактичне створення здорових і безпечних умов праці на конкретному робочому забезпечує роботодавець шляхом розроблення і впровадження заходів і засобів, у тому числі і правових, що формують систему управління охорони праці на локальному рівні і свідчить про самостійність локального правового регулювання.

2) централізоване і локальне правове регулювання, зокрема охорони праці, є об'єктивно зумовленими, а тому наявність цих двох видів є необхідним елементом трудового права.

Потреба у централізованому та локальному правовому регулюванні існуватиме завжди, оскільки їх здійснення визначається функціями та завданнями нормотворчого суб'єкта.

Погоджуємося з дослідниками, які розрізняють дві межі державного втручання у регулювання суспільних відносин: верхню (зовнішню) та нижню (внутрішню) [1]. В основу такого розмежування закладено діалектичні категорії можливості та необхідності. Верхня межа розглядається як можливість державного регулювання. Це означає, що всі відносини, які знаходяться поза межами такої можливості, є недосяжними для державної влади, або їх регулювання державою є недоцільним, тобто таким, що суперечить завданням та функціям правової держави. У цьому випадку регулювання суспільних відносин повинно здійснюватися за допомогою правових засобів іншими суб'єктами права, зокрема і суб'єктами локальної нормотворчості.

Нижня межа передбачає необхідність втручання держави у суспільні відносини, що спричинено їх важливістю для держави і суспільства. У такому випадку локальне правовстановлення не повинне виходити за межі і суперечити стандартам, встановленим державою. Так, уразі передчасного зношення спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту не з вини працівника роботодавець зобов'язаний замінити їх за свій рахунок [2, 8]. У наведеній ситуації локальне правове регулювання допускається лише у напрямі покращення правового становища працівника.

3) вид суспільних відносин, що становлять предмет трудового права, впливає на використання того чи іншого виду правового регулювання та їх поєднання.

Суспільні відносини, яким притаманний публічний характер, вимагають централізованого правового регулювання (зокрема, відносини нагляду і контролю). І навпаки, ті суспільні відносини, які мають приватні начала (наприклад, власне трудові відносини), потребують локального правового регулювання.

Проте не правильним був би висновок, що конкретний вид суспільних відносин, що становлять предмет трудового права, регулюється лише одним видом правового регулювання. Саме для трудового права, як соціального права, є характерним оптимальне поєднання централізованого і локального правового регулювання. У наведеному випадку вид суспільних відносин впливає на те в якій мірі допускається і є бажаним застосування як централізованого, так і локального правового регулювання.

Яскравим прикладом є відносини охорони праці, що потребують як централізованого, так і локального правового регулювання. Зокрема, опрацювання та прийняття нових, перегляд і скасування чинних нормативно-правових актів з охорони праці є компетенцією спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці [2, 28], а розроблення і затвердження положень, інструкцій, інших актів з охорони праці, що діють у межах підприємства, та встановлюють правила виконання робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, на будівельних майданчиках, – роботодавця [2, 13].

Як бачимо опрацювання і прийняття нормативно-правових актів з охорони праці є об'єктом правового регулювання і централізованого, і локального. Централізоване правове регулювання здійснюється щодо прийняття нормативно-правових актів, які містять загальні та галузеві норми права з охорони праці, встановлення вимог до порядку прийняття усєї системи нормативно-правових актів з охорони праці та їх співвідношення; локальне ж регулює прийняття та визначення змісту роботодавцем (самостійно, чи з врахуванням думки, чи за згодою, чи спільно з представниками найманих працівників) нормативних правових актів з охорони праці, що діють на локальному рівні.

Література

1. Алексеев С. С. Теория права. Издание 2-е переработаное и дополненное. – М: Издательство БЕК, 1995. – 320 с.

2. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-ХІІ, в редакції Закону України від 21.11.2002 р. № 229-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 2. – Ст. 10.

3. Современное трудовое право (Опыт трудового компаративизма). Книга первая / В. М. Лебедев, Е. Р. Воронкова, В. Г. Мельникова; под ред. заслуженного юриста РФ, чл.-кор. АН ВШ РФ, докт. юрид. наук, проф. В. М. Лебедева. – М.: Статут, 2007. – 301 с.

4. Трудове право України: Академічний курс: Підруч. для студ. вищ. навч. закл./ П. Д. Пилипенко, В. Я. Буряк, З. Я. Козак та ін.; За ред. П. Д. Пилипенка. – 3-те вид., перероб. і доп. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2007. – 536 с.

АГРАРНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ

В. М. Корнієнко

Розвиток науки аграрного права набуває особливої актуальності в період реформування економічних, соціально-побутових, суспільних відносин в аграрному секторі виробництва.

Початок сучасних аграрних перетворень розпочався 3 серпня 1990 р., коли був прийнятий Закон УРСР "Про економічну самостійність Української РСР".

Ст. 41 Конституції України закріпила право кожного громадянина "володіти, користуватися, розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності" [1]. Це положення сприяло розширенню господарської самостійності аграрних підприємств, відродженню фермерства, особистого селянського господарства, різних форм кооперації.

Законодавчу базу для формування аграрного права склав Закон України "Про сільськогосподарську кооперацію" від 17 липня 1997р. [2]. Ст. 1 цього нормативного акту визначає сільськогосподарський кооператив, як добровільне об'єднання фізичних та юридичних осіб на засадах членства, об'єднання пайових внесків, участі у спільній виробничо-господарській діяльності.

В зв'язку з роздержавленням, приватизацією майна в агропромисловому комплексі, виникли сільськогосподарські підприємства з приватною формою власності. Головне місце серед них належить фермерським господарствам, що діють згідно із Законом України "Про фермерське господарство" від 19 червня 2003 р. [3].

Законодавчо закріплена і діяльність особистих селянських господарств. 15 травня 2003р. прийнятий Закон "Про особисте селянське господарство" [4].

Вищеперелічені нормативні акти регулюють відносини, які виникли в процесі аграрної реформи.

Особливістю розвитку аграрного законодавства нашої держави являється значущість локальної нормотворчості у правовому регулюванні аграрних відносин.

На сучасному етапі розвитку аграрні підприємці самостійно регулюють питання організації, дисципліни праці, приймаючи свої локальні акти згідно з чинним законодавством України. Така практика є позитивною.

Але вже назріла необхідність прийняття консолідованих нормативних актів. Це може бути Аграрний кодекс України, прийняття якого дозволить більш повно врегулювати аграрні відносини, привести у відповідність до нього всю систему суперечливого чинного законодавства України, а

також дасть можливість, враховуючи вступ України до Світової організації торгівлі, краще адаптувати сучасне аграрне законодавство до законодавства Європейського Союзу.

Література

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. – К.: Агентство пам'яті України, 1996. – 80 с.
2. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997р. //Голос України. – 1997. – 23 лип.
3. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003р. № 973 –IV //Голос України. – 2003. – 29 лип.
4. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 р. № 742 – IV //Урядовий кур'єр. – 2003. – 11 червня.
5. Україна і Світова організація торгівлі. Аналітична доповідь Центру Разумкова //Національна безпека та оборона. – 2002. – № 6 (30). – С. 20

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ВІД ШКІДЛИВОЇ ДІЇ ШУМУ

В. В. Курзова

Шум – один з найбільш розповсюджених негативних фізичних факторів навколишнього середовища. Відповідно до Закону України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” шум відноситься до фізичних факторів середовища життєдіяльності, що впливають або можуть впливати на здоров'я людини чи на здоров'я майбутніх поколінь. Нормативні рівні звуку в дБ для мешканців житлових кварталів повинні становити 55 вдень і 45 вночі. Для санаторно-курортних зон ці нормативи становлять відповідно 50 и 40 дБ. Однак різні джерела техногенного шуму вносять вагомий внесок у звукове середовище міста, а іноді й перевищують рівень шуму близький до небезпечної межі – 90 дБ.

Базовим нормативно-правовим актом, який регулює відносини щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму є Закон України “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення” від 24 лютого 1994 року [1]. Крім того, данні відносини, регулюються Законом України “Про охорону атмосферного повітря” в редакції від 21 червня 2001 року [2] та низкою підзаконних актів.

Відповідно до статті 182 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) від 7 грудня 1984 року [3] встановлено відповідальність за порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях. Статтею 81 КУпАП встановлено відповідальність за порушення нормативів шуму при експлуатації автотранспортних та інших пересувних засобів.

Разом з тим, громадянам необхідно знати, в які органи слід звертатися, якщо вони вважають що їх право на тишу порушено.

Справи про адміністративні правопорушення передбачені ч.1 ст. 182 мають право розглядати: адміністративні комісії при виконавчих органах міських, сільських та селищних рад; виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад (Глава 17 КУпАП).

Відповідно до ст. 221 КУпАП справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 182 розглядають судді районних, районних у місті, міських чи районних судів.

Справи про адміністративні правопорушення передбачені ст. 81, щодо порушення нормативів шуму мають право розглядати органи, установи та заклади державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ.

Відповідно до ч. 8 ст. 24 Закону України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування в межах повноважень, встановлених законом, забезпечують контроль за додержанням керівниками та посадовими особами підприємств, установ, організацій усіх форм власності, а також громадянами правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях, інших нормативно-правових актів у сфері захисту населення від шкідливого впливу шуму.

Відповідно до п. 26 ст. 10 Закону України “Про міліцію” від 20 грудня 1990 року [4] – міліція відповідно до своїх завдань зобов'язана забезпечувати в межах своїх повноважень виконання та контроль рішень сільських, селищних, міських рад із питань охорони громадського порядку, торгівлі, утримання тварин у домашніх умовах, додержання тиші в громадських місцях тощо.

Також, відповідно до п. 1 Положення про державну санітарно-епідеміологічну службу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 р. № 1218 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2004 р. № 1273) державна санітарно-епідеміологічна служба України є системою органів, установ, закладів, частин і підрозділів, діяльність яких спрямовується, зокрема на запобігання шкідливому впливу на стан здоров'я і життя людей факторів середовища життєдіяльності, здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду щодо безпеки для життя і здоров'я людини продукції та середовища життєдіяльності. Крім того, державна санітарно-епідеміологічна служба України видає обов'язкові для виконання постанови, розпорядження, висновки, приписи з питань усунення або обмеження шкідливого впливу на стан здоров'я і життя людини факторів середовища життєдіяльності.

Отже, для захисту свого права на тишу, громадяни можуть звертатися до органів місцевого самоврядування, органів внутрішніх справ та санітарно-епідеміологічної служби. Крім всіх вищевказаних інстанцій, громадяни мають право звернутись за захистом своїх порушених прав до суду.

Відповідно до ст. 1164 Цивільного кодексу України (ЦКУ) від 16 січня 2003 року [5], позивач має право на відшкодування шкоди спричиненої її здоров'ю внаслідок неправомірних дій будь-якої особи. Відповідно до ст. 394 ЦКУ, власник земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель має право на компенсацію у зв'язку із зниженням цінності цих об'єктів у результаті діяльності, що призвела до зниження рівня шумової захищеності території. Відповідно до ст. 59 Цивільно-процесуального кодексу України від 18 березня 2004 року [6], обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування. Отже, факт порушення тиші має бути встановлено шляхом складання протоколу про адміністративні правопорушення передбачені статтями 81 та 182 КУпАП.

За порушення санітарного законодавства передбачені статтею 81 КУпАП – протокол мають право складати посадові особи державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ [7].

За правопорушення, передбачені статтею 182 КУпАП мають право складати протокол працівники внутрішніх справ (ст. 255 КУпАП), або посадові особи органів управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

Крім того, має бути доведено перевищення допустимих дБ (А), встановлених у відповідних Санітарних нормах.

Щодо посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби питань не виникає. А от яким чином правоохоронці будуть вимірювати рівні шуму, не маючи відповідного обладнання та кваліфікації невідомо. Чи вони мають керуватися власним відчуттям від впливу шуму? Невже, законодавством встановлено, що власні відчуття є засобами доказування?

От і виходить, що норма ст. 182 КУпАП, щодо захисту населення від негативного впливу шуму не працює!

Література

1. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 року //Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27 – Ст. 218.
2. Про охорону атмосферного повітря: Закон України в редакції від 21 червня 2001 року //Відомості Верховної Ради України. – 2001р. – № 48. – Ст. 252.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року //Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984 р. – Додаток № 51. – Ст. 1122.
4. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 року //Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 4 – Ст. 20.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року //Відомості Верховної Ради України. – 2003 р. – № 40–44. – Ст. 356.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року //Відомості Верховної Ради України. – 2004р. – № 40–41, 42. – Ст. 492.
7. Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 червня 1999 р. № 1109 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 р. № 1217.